

Introduktionskurs Greppa Näringen

24 oktober 2023

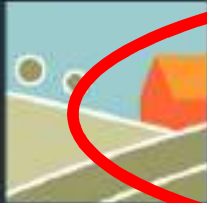
Biologisk mångfald

Petter Haldén, rådgivare biologisk mångfald, Jordbruksverket

Ett rikt odlingslandskap – ett av 16 miljökvalitetsmål

Ett rikt odlingslandskap

"Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks."

– Riksdagens definition av miljömålet

Sveriges 16 miljökvalitetsmål

Sveriges 16 miljökvalitetsmål beskriver det tillstånd i våra svenska miljöer som miljöarbetet ska leda till.

 Begränsad klimatpåverkan	 Frisk luft	 Bära naturlig försurning	 Giftfri miljö
 Skyddande ozonskikt	 Saker strålmiljö	 Ingen övergödning	 Levande sjöar och vattendrag
 Gränsvärdet av god livskvalitet	 Hav i balans samt levande kust och skärgård	 Nyttjande våtmarker	 Levande skogar
 Ett rikt odlingslandskap	 Storslagen fjärrmiljö	 God bebyggd miljö	 Ett rikt växt- och djurliv

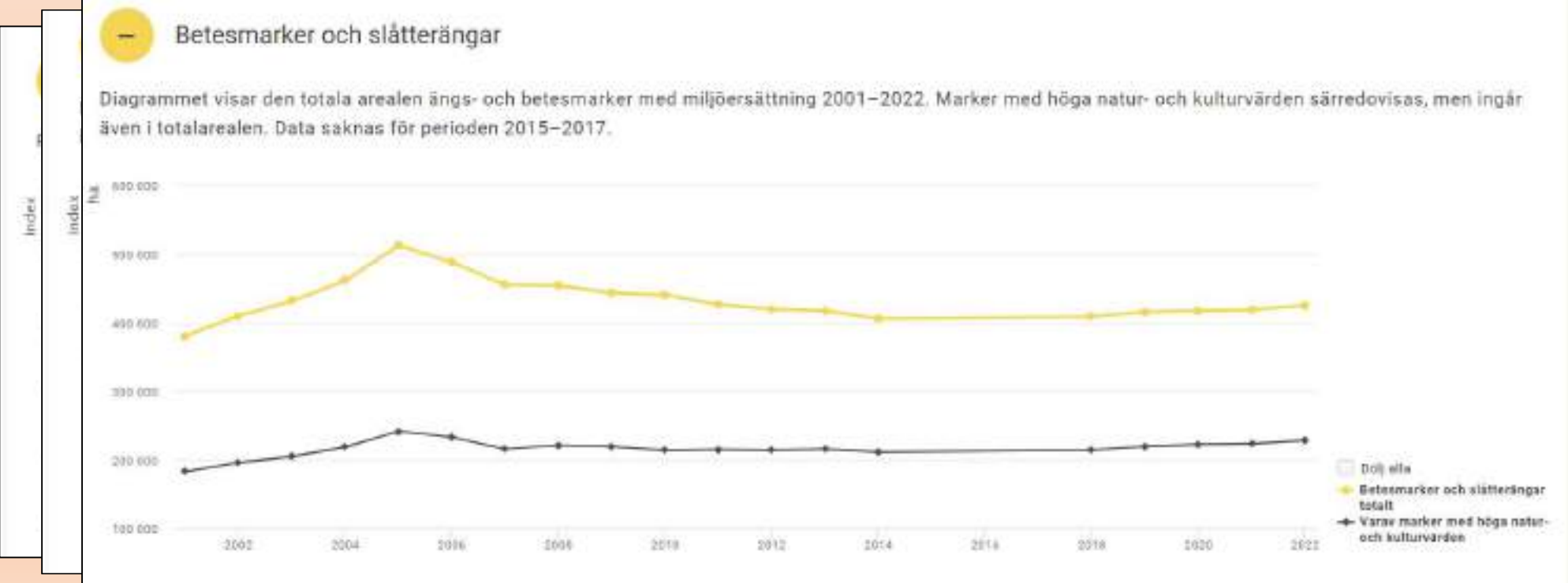
Tolv preciseringar

Ingenstans har tidigare gjorts tolv preciseringar av miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap:

- **Åkermarkens egenskaper och processer**
Åkermarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är målbildna.
- **Jordbruksmarkens halt av föroreningar**
Jordbruksmarken har så hög halt av föroreningar att skadepotentialen är liten, den biologiska mångfalden och människors hälsa inte hotas.
- **Ekosystemtjänster**
Odlingslandskapets viktigaste ekosystemtjänster är välmåttbildna.
- **Variationsrikt odlingslandskap**
Odlingslandskapet är öppet och variationsrikt med betydande inslag av halvöade naturbetesmarker och allieringar, småbiotoper och vattenmiljöer, bland annat som en del i en grön infrastruktur och erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter.
- **Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation**
Naturtyper och arter insatta till odlingslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.
- **Växt- och husdjursgenetiska resurser**
Husdjurens rasresor och de odlade växternas genetiska resurser är tillförlitligt bevarade.
- **Ende arter och naturmiljöer**
Ende arter och naturmiljöer har återhämtat sig.
- **Främmande arter och genotyper**
Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.
- **Genetiskt modifierade organismer**
Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.
- **Bevarade natur- och kulturmiljövärden**
Biologiska värden och kulturmiljövärden i odlingslandskapet som utgör en del i en långvarig traditionell skötsel är bevarade eller förbättrade.
- **Kultur- och bebyggelsemiljöer**
Kultur- och bebyggelsemiljöer i odlingslandskapet är bevarade och återsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.
- **Friluftsliv**
Odlingslandskapets värden för friluftslivet är värnade och målbildna samt tillgängliga för människor.

- ### Indikatorer för Ett rikt odlingslandskap
- Betesmarker och slätterängar
  - Ekologisk produktion i slättbygd
  - Fåglar och fjärilar
  - Jordbrukets utveckling
  - Skördenivåer vårkorn och höstvet

Ett rikt odlingslandskap

"Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks."

– Riksdagens definition av miljömålet

Når vi målet?

Nej

Miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap handlar om att säkerställa jordbruksmarkens långsiktiga produktionsförmåga och bevara odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Flera preciseringar bedöms ha ett godtagbart tillstånd, andra är längre ifrån målet. Omfattande insatser görs, men viktigast för att klara målet på lång sikt är att det även fortsättningsvis finns jordbruk i hela landet.

Det går inte att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön.

Intensivt – extensivt/ohävd, olämpligt för jordbruksarter

Örsundsbro, Uppland

Gräsö, Uppland

1960

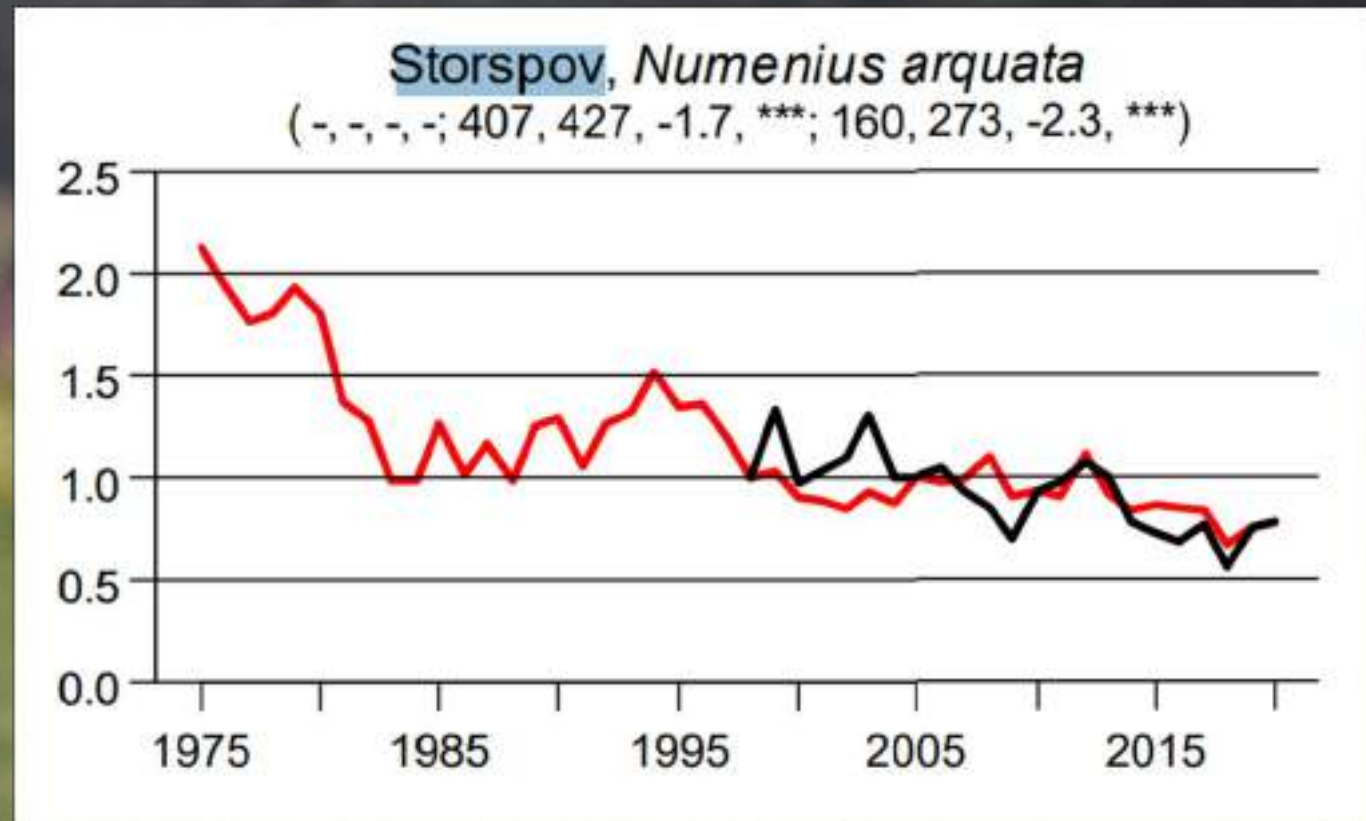
2020

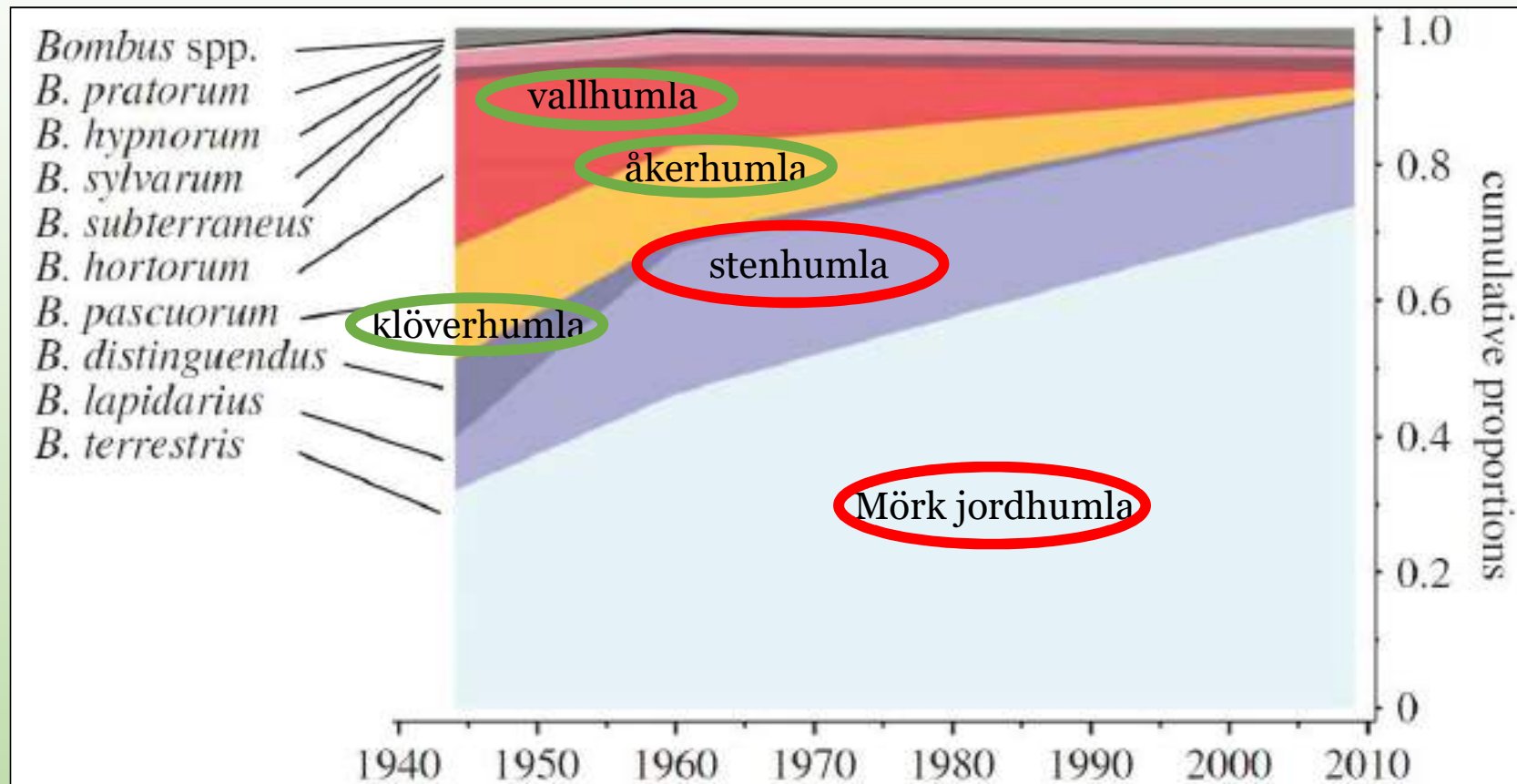
F d E4 N Uppsala

Återskapa 1900-talet? **Nej!**

Härma 1900-talets bra miljöer? **JA!**

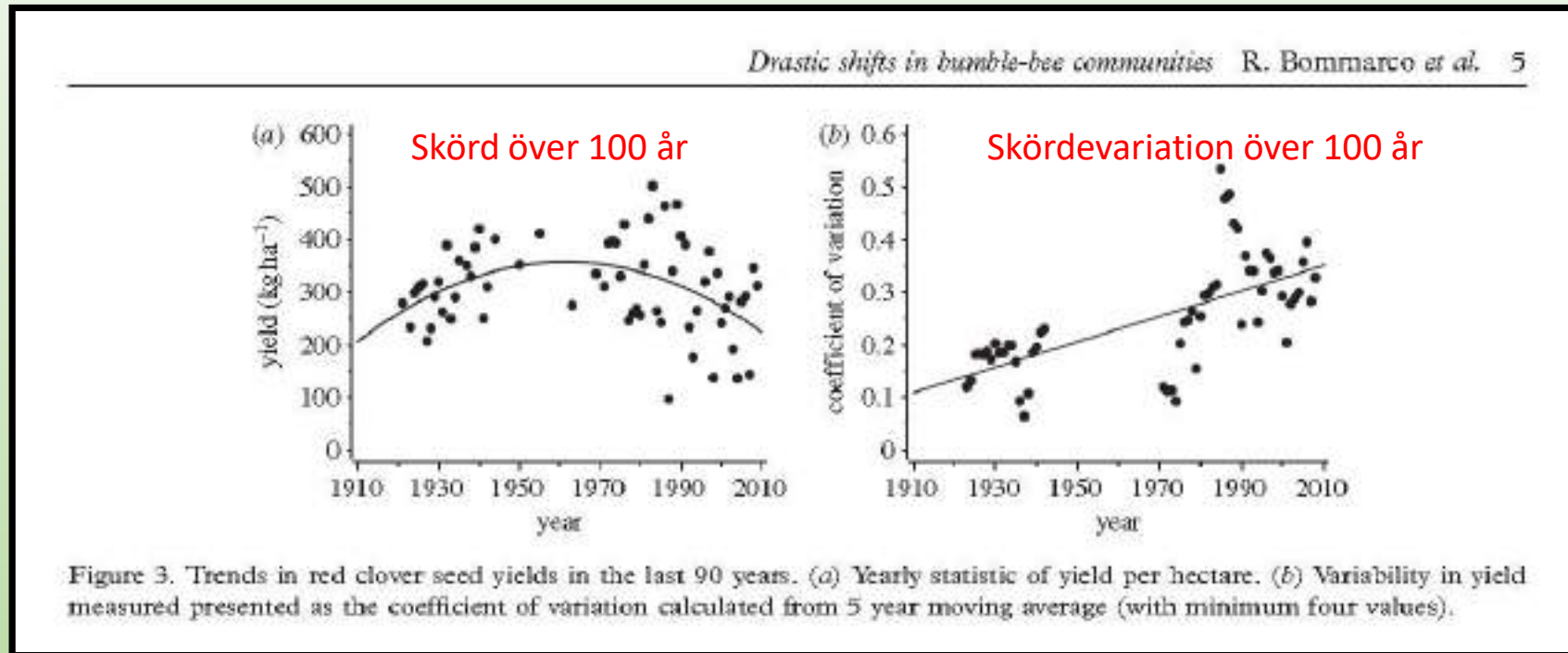
Jord- och stenhumlor (kort tunga – dåliga på rödklöver)
från 40% (1940-tal) till 90% (2009)

Vall-, åker-, och klöverhumla (lång tunga – bra på rödklöver)
från ca 30% (1940-tal) till ca 3% (2009).

(Bommarco, R. m.fl. 2011 Drastic historic shifts in bumble-bee communities in Sweden).

Tänkbara konsekvenser av förändringar i humlors artsammansättning.

Medelskördar rödklöverfrö (t.v.) och inomårsvariationen i skördenivå. Svensk statistik

Efter Bommarco, R. m.fl. 2011 Drastic historic shifts in bumble-bee communities in Sweden

Håkan har just plöjt upp ett halvt hektar prima höstvetete för att anlägga en skalbaggsås 😊.

För att nå målen krävs att fler lantbrukare gör åtgärder för biologisk mångfald – ni har en viktig uppgift att motivera dem!

© Petter Haldén

Mer om biologisk mångfald:

- [Jordbruksverkets nyhetsbrev "Mångfald på slätten" och "Hävdat"](#)
- [Instagram mangfald_pa_slatten](#)
- [Miljömålsseminarium 14-15 november](#)
- [Introduktionskurs rådgivare inom ett rikt odlingslandskap](#)
- [Jordbruksverkets webbutik](#)

© Petter Haldén

